

Den sidste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om ekstraordinære beskæftigelsesfremmende foranstaltninger i kommuner og amtskommuner.

(Lovforslag nr. L 157. Fremsat 28/2 80).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Erenbjerg (S):

Ved gennemførelsen af loven om beskæftigelsesfremmende foranstaltninger i 1977 blev der åbnet mulighed for, at primær- og amtskommuner blev inddraget direkte i regeringens beskæftigelsesplan II. Resultatet af denne lovgivning gør i dag modstanderne af loven og skeptikernes ord til skamme, for selv om resultatet kun foreligger for året 1978, og selv om der selvfølgelig i ordningens første år har været visse indkøringsvanskeligheder, står der sort på hvidt, at 30.000 unge mennesker ligeligt fordelt på mænd og kvinder i 1978 har været omfattet af denne kommunale indsats. Disse gunstige resultater er naturligvis opnået, fordi kommunerne står helt tæt på de unges beskæftigelsesproblemer. Kommunerne har det bedste kendskab til de lokale ønsker og mulighederne for at løse dem gennem ekstraordinære arbejdsopgaver. Derfor har de naturligvis også både ret og pligt til at være med, når nutidens største problem, ungdomsarbejdsløsheden, skal bekæmpes.

Allerede i dette år sættes der yderligere kræfter ind på at bekæmpe ungdomsarbejdsløsheden gennem ungdomsgarantiordningen, der foreløbig skal køre i to amter, og i disse to amter lægges der netop i disse dage sidste hånd på udformningen af de planer, som man i disse to amter vil køre efter.

Til disse forsøgsprojekter er der i 1980 afsat 25 mill. kr. Til dette beløb skal lægges de beløb, som amtskommunerne afsætter på deres budgetter til beskæftigelsesfremmende foranstaltninger, og disse tilsammen skulle kunne danne grundlag for en virkelig effektiv indsats.

De positive tendenser, som den gældende lovgivning hidtil har vist, skal naturligvis fastholdes og forstærkes, hvorfor loven om beskæftigelsesfremmende foranstaltninger i

amter og primærkommuner skal forlænges til udgangen af 1983.

Vi kan varmt anbefale lovforslaget.

Brøndsted (V):

Venstres ordfører i denne sag, hr. Bundgaard Nielsen, er forhindret i at være til stede, og jeg har lovet i hans sted at komme med nogle kommentarer til forslaget.

Det siger sig selv, at ungdomsarbejdsløsheden også af venstre opfattes som det største problem inden for hele vort beskæftigelsesproblem. Det er derfor af stor betydning, at der fortsat gøres en ekstra indsats for at lette situationen for de unge. Venstre vil imidlertid meget nøje overveje, om det forslag, vi behandler her, er vejen, og om vi kan medvirke til at gennemføre det.

Vi vil ikke undlade at gøre opmærksom på, at der i denne sag som i så mange andre sager, vi behandler her i folketinget, er en direkte forbindelse til de vanskelige vilkår, vort erhvervsliv må arbejde under i disse år. Først når det går erhvervslivet godt, vil antallet af arbejdspladser stige, og først da vil de unge føle, at de er beskæftiget med meningsfyldt arbejde.

I venstre er vi meget skeptiske med hensyn til de bivirkninger, som disse mange beskæftigelsesforanstaltninger kan have på en hel række områder. Man kan f. eks. ikke se bort fra, at nogle unge fristes af disse ofte vellønnede tilbud og ligefrem vælger dem fremfor at søge at komme ind i en ordinær uddannelses- eller beskæftigelsessituation. Derfor bør lønnen for alle former for beskæftigelsesprojekter for unge nedsættes til højst at være på garantibetalingsniveauet. I øvrigt indgår venstres forslag til folketingsbeslutning om de 16-19-åriges uddannelse, nogle forslag, der har nær relation til disse forhold.

Endnu større skepsis nærer venstre til de i bemærkningerne nævnte forslag til forsøgsordninger og vel nok senere permanente ordninger med en ungdomsgaranti; man er her på vej til at etablere en helt ny form for uddannelse. Der har allerede været tanker fremme om, at man bør give disse uddannelses- eller kompetence.

Venstre mener, man skal koncentrere sig om at forbedre de eksisterende uddannelser i 16-19 års området fremfor i hvert fald at etablere konkurrerende uddannelsesformer.

[Brøndsted]

Det vil kun skade hele uddannelsesbilledet i de pågældende årgange.

Vore overvejelser om dette lovforslag vil omfatte en vurdering af, i hvilket omfang det påvirker de unges muligheder for at komme ind i permanente beskæftigelses- eller uddannelsesforhold, og på den baggrund vil vi være med til et kulegravende arbejde.

Karen Højte Jensen (KF):

Ungdomsarbejdsløsheden er et alvorligt problem; det er et alvorligt problem, at masser af unge starter deres voksentilværelse uden at komme ind i en såkaldt normal gænge. Men det er da også rigtigt, som det er nævnt fra venstres side, at en af de væsentligste årsager til, at vi står med denne ungdomsarbejdsløshed, er, at det danske erhvervsliv har så ringe vilkår.

Vi ønsker, at der skal ydes en effektiv indsats over for ungdomsarbejdsløsheden. Ud fra de bedste intentioner besluttede folkettingen i september 1977 at pålægge amts- og primærkommunerne at afsætte beløb til ekstraordinære beskæftigelsesfremmende foranstaltninger. Nu ønsker regeringen denne lov forlænget, og i den anledning er det relevant at gøre status og overveje, om loven har fungeret, som det var ønskeligt.

Loven har givet kommuner og amtskommuner mulighed for at iværksætte forskellige foranstaltninger; bl. a. kan der ydes tilskud til private virksomheder til nedsættelse af disses lønudgifter ved beskæftigelse eller uddannelse af unge, ligesom der kan etableres beskæftigelsesprojekter for unge. Formålet må være at få de unge ind i et stabilt arbejdsforhold eller en uddannelse.

Ser vi på effekten af de nævnte foranstaltninger, viser det sig, at unge, der har deltaget i projekter og anden form for beskæftigelsesarbejde, i høj grad vender tilbage til nye projekter eller til ledighed. Dette skyldes for en stor del den helt urimelige forvridding, der foregår ved aflønningen af unge i beskæftigelsesarbejder, hvor de ifølge intentionerne skal tilvænnnes arbejdsmarkedet. Københavns kommune tilbyder en løn på 48 kr. i timen; på det private arbejdsmarked vil de pågældende unge, der jo reelt ingen uddannelse har, kunne oppebære 35-36 kr. i timen, eller de kan oppebære arbejdsløshedsunderstøttelse på omkring 40 kr. i timen. Disse lønninger

opfordrer bestemt ikke unge til at gå ind i et stabilt arbejdsforhold. Det er vigtigt, at aflønningen i beskæftigelsesarbejder sænkes, så den ikke er med til at forstærke ungdomsarbejdsløsheden. Samtidig kunne man også diskutere garantibetalingen til unge; det var nok rimeligt her at foranstalte en glidende overgang til fuld garantibetaling.

Ungdomsarbejdsløsheden er også i høj grad et uddannelsesproblem, og der vil jo på et senere tidspunkt blive lejlighed til at gå ind i en systematisk drøftelse af disse forhold. Vi ved, at de unge især rekrutteres fra den såkaldte restgruppe.

Vi ser med megen skepsis på de ting, der er nævnt i bemærkningerne til lovforslaget om ungdomsgarantiordningen. Det skal være en forsøgsordning fra 1980, som skal udvides til andre år og til hele landet. Folketingets indflydelse er jo ikke stor: vi får her en forsøgsordning uden en lovregel, og det er ikke rimeligt, at en så omfattende ordning ikke giver folketingets medlemmer mulighed for at få indflydelse.

Alle ledige unge skal garanteres et tilbud om uddannelse eller beskæftigelse, og der skal ske opsøgning af de unge. Ifølge et foreløbigt notat fra arbejdsministeriet og undervisningsministeriet vil der blive tale om et kombineret undervisnings- og produktionsprogram eller deltagelse i beskæftigelsesprojekt.

Fra konservativ side vender vi os imod, at kommunerne går direkte ind i produktionsprogrammer; kommunernes opgave må begrænses til opsøgende virksomhed, og uddannelsen må henvises til erhvervsuddannelsens regie. Tilrettelæggelsen af forsøgsordningen skal udelukkende foregå i offentlig regie. Det er urealistisk og urimeligt at forestille sig det muligt at løse ungdomsarbejdsløshedsproblemerne uden om de lokale virksomheder. Styringen af ordningen må ligge så nær arbejdsmarkedet som muligt. Både LO og DA vender sig mod den påtænkte styring, og jeg håber, man vil tage dette op til overvejelse.

I øvrigt lægges der i ordningen op til et vældigt bureaukrati med ungdomssekretærer, kommunale beskæftigelseskonsulenter og ungdomskonsulenter. Effekten af et sådant bureaukrati vil jeg sætte et stort spørgsmålstegn ved.

[Karen Højte Jensen]

Vi finder, at de tilbud, der skal gives unge arbejdsløse må koordineres og nøje afstemmes efter det normale arbejdsmarked og uddannelsessystem. Vi vender os imod en politik, der indeholder økonomiske overbud fra det offentlige i forhold til de tilbud, der gives på det private arbejdsmarked og i det ordinære uddannelsessystem.

Vi vil se med megen skepsis på arbejdet i udvalget, men går naturligvis ind for at opklare nogle problemer.

Lawaetz (FP):

Socialdemokratiets ordfører, hr. Erenbjerg, kom naturligvis uhyre let og elegant over det, og det er der ikke noget at sige til, det må være os andre, der skal få øje på de kritisable punkter. Jeg synes, man her bevæger sig ind på et meget farligt område. For hvad er det, man er i færd med? Man er – det er godt nok et forsøg – i færd med at spænde et sikkerhedsnet ud under alle under 25 år. Og hvad betyder det egentlig? Det betyder vel nok, at man tager initiativet fra denne aldersgruppe, man tvinger dem ikke til selv at gå aktivt ind i en kamp for at få noget at bestille. Det vil sådan set sige, oversat på en anden måde, at man sikrer folk – ideen stammer fra fru Ritt Bjerregaard som undervisningsminister – fra de er 25, til man kan sætte dem på efterløn som 60-årige, eller, som jeg også i og for sig har lyst til at udtrykke det, at det vel er socialdemokratiets tankegang, at man skal sikre og påvirke menneskene, fra de kommer i vuggestue, til de kan gå på efterløn.

Det er ikke helt vores idé. Kan man få dem ind i erhvervslivet, anser vi det for noget positivt, men de anstrengelser, man dér har gjort med forskellige tilskud, har jo ikke givet det resultat, man havde forventet. Der er også afskrækkende eksempler. Sidste år var der en entreprenør på Amager – det må hr. Erenbjerg godt høre – der skulle anlægge cykelstier ude på Amager, hvortil han skulle bruge 26 mand. Dem søgte han, og der kom 34 tilbud, hvoraf de 20 tog imod stillingen. Efter 8 dage var der 12 tilbage, efter 14 dage var der 8 tilbage, og efter 3 uger var der 4 tilbage. De havde ikke interesse i det mere, og så måtte manden opgive ævred. Det vil sige, at det mislykkedes at få dem ind på det private arbejdsmarked. Man har også læst

uhyggelige ting om forsømmelse blandt de unge – helt op til 50 pct.

En ting, som normalt ikke interesserer socialdemokratiet så meget, er, hvad det koster. Hr. Erenbjerg nævnte nogle tal, der står i dette forslag, men skal det hele med, skal vi lægge statstilskud, amtstilskud og kommunaltilskud sammen. En løselig udregning af, hvad den lov kommer til at koste samfundet, er ikke de småtal, der står i lovforslaget, men noget, der nærmer sig 3 mia kr., dvs. 1½ mia pr. forsøgsamt. Så kan vi jo gange det med det antal amter, vi har i Danmark. Vi kan også se det fra en helt anden synsvinkel, nemlig at en arbejdsløs i og for sig er statsansat på en vis form for løn, som kaldes arbejdsløshedsunderstøttelse. Går vi ind på den tankegang, kommer vi ind på § 75 i grundloven, hvorefter man har pligt til at skaffe folk arbejde, men det er jo også ensbetydende med, at de skal stå til rådighed til enhver tid.

Beskæftigelsesarbejderne giver én det indtryk, at man med lys og lygte leder efter et eller andet, som man kan lade de unge udføre. På en forespørgsel til arbejdsministeren for ca. 1 år siden kom man ind på det problem og talte om lønniveauet. Arbejdsministerens svar var da – hr. Erenbjerg vil måske uddybe det – at de skulle have den på området gældende løn. Så er vi faktisk inde ved sagens kerne, som man ikke har lyst til at snakke om, nemlig, at garantilønnen i dag er 35 kr. 75 øre, og at – noget, som folk ikke tænker på – der dertil skal lægges alle vores sociale tillæg, som i dag udgør 25,83 pct., hvilket betyder, at et sådant ungt menneske skal lønnes med 45 kr. i timen. Dér er vi inde ved sandheden, roden til hele miseren, som man ikke har lyst til at tale om. Den er, at en 18-årig, som man i dag har tvunget til at gå i skole, mindst til han er 17 år, kun har ét år til at blive voksen i og gå ud på arbejdsmarkedet, medens man i gamle dage – gamle dage ved jeg ikke, hvad er, men dengang man gik i skole til 7. klasse – havde fire år til at blive voksen i. I dag siger man, at de unge skal blive voksne på ét eller to år og kunne tjene 45 kr. i timen. Det er i virkeligheden ondets rod, men den har man ikke lyst til at tale om, og den har man slet ikke taget op i denne debat.

Alt dette her er set med mine øjne en form for kunstig beskæftigelse, en leden efter arbejde. Det er moralsk vældig tiltalende, for

[Lawaetz]

det er synd for ungdommen, at de ikke har noget arbejde, men det er kuren, vi andre har fået øje på. Før man indser, at der skal laves en speciel løn til unge mennesker for at komme ind på arbejdsmarkedet, får man ikke noget ud af det.

(Kort bemærkning).

Erenbjerg (S):

Der er nok ikke noget overraskende i, at jeg er uenig med hr. Lawaetz; jeg ville selv have fundet det mere betænkeligt, hvis jeg var enig med hr. Lawaetz. Det er, som om hr. Lawaetz slet ikke har forstået hele problematikken i forbindelse med ungdomsarbejdsløsheden. Det, det drejer sig om, er at få motiveret en hel del af disse unge mennesker, som i dag står uden for arbejdsmarkedet, til at få et ganske fornuftigt forhold til arbejdsmarkedet.

Birthe Nielsen (SF):

SF er positivt indstillet over for forslag, der er med til at fremme beskæftigelsen, men dette forslag indeholder en del detaljer, som jeg gerne vil komme nærmere ind på, og som jeg ikke er tilfredse med, fordi vi mener, der kan gøres mere end det, forslaget lægger op til. Hvis man spørger de unge, der i dag forlader skolen, hvad de forventer sig af fremtiden, svarer de, at de er meget nervøse, og det er der ikke noget at sige til, for det er ikke alene et spørgsmål om at få arbejde, det ene ungdomsproblem efter det andet bliver væltet ned over dem: dårlige økonomiske forhold, mangel på boliger, mangel på uddannelsespladser og ikke mindst arbejdsløsheden, så det tegner sig alt andet end lyst for de unge.

Der er altså et stort behov for at opstille en samlet ungdomspolitik, som ikke blot løser de aktuelle problemer, men som også tager fat på de mere langsigtede spørgsmål. For netop, når det drejer sig om ungdomsarbejdsløsheden, er det meget nødvendigt med ekstraordinære foranstaltninger. I dag er der 40.000 unge mellem 15 og 25 år, som er registreret ledige, og dertil kommer ca. 15.000–20.000, som ikke er registreret. Det vil sige, at ca. 60.000 unge er arbejdsløse, og det er jo katastrofalt i et så velstående samfund som det danske.

Den hidtidige indsats mod arbejdsløsheden har ikke været tilstrækkelig i omfang. Den har været for dårlig i sit indhold, og man har på fornemmelsen, at det mange steder drejer sig om at gemme problemerne væk eller at flytte de unge fra én understøttelsesform til en anden. Om indsatsen i 1978, den omtalte rapport, som er kommet fra de tre ministerier, kan man sige, at den ikke har haft den ønskværdige indflydelse på den store arbejdsløshed. Ganske vist er der kommet en del unge i arbejde, men ikke nok, og dem, det især er gået ud over, er de unge kvinder, de kvinder mellem 18 og 25 år, som der også bliver peget på i bemærkningerne til lovforslaget fra indenrigsministeren. De findes i hobetal i statistikken. Til trods for at kvinderne er bedre uddannede end mændene – det viser sig, at 55 pct. af kvinderne har fået 10 års skolegang, enten en 10. klasse eller en realeksamen, og 10 pct. af dem har en studentereksamen eller en HF-eksamen – er de alligevel med i denne beskæftigelsesplan, som gør, at de ikke har mulighed for at komme ud på arbejdsmarkedet efter skoleuddannelsen. Kvinderne melder sig meget flittigt til EIFU-kurserne og til de forskellige beskæftigelsesprojekter, og dem har de klaret med glans. Men det er meget svært for kvinderne at få job bagefter, fordi de får anvist de mest traditionelle kvindeområder netop inden for HK, hvor der er stor arbejdsløshed, hvori mod de unge mænd får tilbudt mesterlæren. Kvinderne kan, hvis de er heldige, komme ind på EFG-uddannelserne, men det viser sig, at der mangler praktikpladser for pigerne, og det vil sige, at 40–45 pct. dropper ud igen efter første basisår.

Vi står altså i en situation, hvor flere og flere unge vælger eller måske tvinges til at blive i et skolesystem, der udelukkende er bogligt orienteret. De, der forlader det tidligt, er i farezonen for aldrig at få en uddannelse, og hvis de er så uheldige at være født som kvinder, er de endnu dårligere stillet. Den gruppe, der så smukt kaldes restgruppen, og som består af 25–30 pct. af en årgang, får aldrig en uddannelse, og den gruppe vil vokse mere og mere.

En ungdomsgarantiordning som den, der er omtalt i bemærkningerne til forslaget, bliver jo først aktuel i 1982–83, og foreløbig starter man med forsøg i to amter. Det kan da være udmærket, at man starter nye for-

[Birthe Nielsen]

søg, men vi mener, at der skal mange flere ressourcer til. De forslag, der nu foreligger netop om denne ungdomsgarantiordning, satser meget på uddannelse, hvad vi også synes er i orden, men vi mener stadig væk, at man indtil videre må udvide specielt de kompetencegivende uddannelser, og det kræver en bedre økonomisk ordning for de uddannelsessøgende.

Endvidere vil vi pege på, at mange af disse projekter hidtil ikke har fået de unge i arbejde. Ca. 40 pct. af dem er gået ud i arbejdsløshed igen, og det drejer sig selvfølgelig især, som jeg sagde før, om kvinderne.

En del af arbejdet har også været meningsløst arbejde; de unge har ikke følt, at de lavede noget samfundsnyttigt – det har været beskæftigelsesterapi.

Som noget positivt i de beskæftigelsesarbejder, der har været, kan vi pege på en del projekter som genbrugsprojekterne, som vi gerne vil fremme. Vi synes også, man burde satse på bedre kollektiv trafik, bedre social service, hvor de unge kunne blive ansat inden for daginstitutionsområdet. Vi mener også, at der skal en udbygning til inden for sundhedsuddannelserne, for der er en kolossal mangel på personale inden for disse områder, og det samme gælder plejehjemmene. Vi finder også, at tiden er inde . . .

Formanden:

Taletiden er overskredet for et par minutter siden.

Birthe Nielsen (SF):

Undskyld, må jeg lige slutte kort?

Formanden:

Ja, all right.

Birthe Nielsen (SF):

Endelig mener vi, at man burde ansætte flere kvindelige arbejdskonsulenter, som man med held har gjort i Sverige. Det er også på tide, at det offentlige opretter flere arbejdspladser og laver genbrugsprojekter.

Dræbye (RV):

Der er ingen tvivl om, at vi har et problem på dette område, det tror jeg alle vil erkende – og det kan jo også eftervises umiddelbart og direkte i arbejdsløshedsstatistikken, hvor

der netop er en markant pukkel for de 20–24-årige. Man skal heller ikke undervurdere problemet, for det er alvorligt; det kan komme til at påvirke hele vores forhold til de kommende generationer, hvis de, der vokser op, ikke får en rimelig kontakt med samfundslivet og arbejdslivet.

Derfor er det givet, at vi skal se på lovforslag som dette i en bredere sammenhæng; isoleret betragtet kan det ikke løse problemerne, men det kan, hvis man administrerer fornuftigt, være et hensigtsmæssigt middel blandt andre til at få taget fat på disse problemer. Men en afgørende forudsætning er, at man prøver at tilpasse det, man foretager sig, til de erfaringer, man har høstet, og det er derfor rimeligt at se bl. a. på den evaluering af de hidtidige erfaringer, som allerede er foretaget, og konstatere, at der i hvert fald er klare og udtalte positive virkninger af den hidtidige indsats, også selv om denne vurdering er baseret på et forholdsvis lille erfaringsmateriale.

Det er også vores opfattelse, at de justeringer, der allerede er sket, har forbedret anvendelsen af de offentlige midler. Men der er vel stadig væk nogle problemer med administrationen af denne ordning, og dér vil vi nok ikke lægge særlig megen vægt på spørgsmålet om, hvorvidt vi nu fuldstændig og aldeles får holdt disse projekter ude af kontakt med almindelig produktion, men mere på, at ungdomsarbejdsløshedsprojekterne bliver meningsfulde og fornuftige.

Der er ikke nogen tvivl om, at man i nogle sammenhænge er kommet til at gøre de unge en bjørnetjeneste ved at indføre lønniveauer i kommunale projekter, som har skabt en helt urealistisk forventning hos de unge om, hvad de kunne tjene senere hen på det samme arbejde, og det er et problem, som man også bliver nødt til at se på. Der er endvidere problemet vedrørende sammenhængen mellem de uddannelses tilbud og de arbejds tilbud, der gives, og om, hvordan man får det gennemført i praksis.

Men vi tror, at udgangspunktet er udmærket, og vi har selvfølgelig også lagt mærke til de ledsagende bemærkninger løfte om, at der nu skal etableres en ungdomsgarantiordning, i første omgang i form af en forsøgsordning i to amtskommuner. Som det vil være bekendt, har vi lagt megen vægt på, at en sådan ungdomsgaranti blev gennemført, og

[Dræbye]

vi vil ikke være kede af det, hvis man kan sætte tempoet op til mere end det i lovforslaget skitserede, således at det bliver en altomfattende ordning tidligere end i 1983; tværtimod ville det være ønskeligt, om det kunne ske, og også det er noget, som man efter vores opfattelse bør overveje nærmere.

Selve lovgivningens økonomiske, skal vi sige fordelingskriterium kan måske nok give anledning til nogle problemer, hvis man opfatter det som en fuldstændig ramme for, hvad kommunerne skal foretage sig med hensyn til bekæmpelse af ungdomsarbejdsløsheden. Man vil afsætte et bestemt beløb pr. indbygger, men da der ikke er nogen særlig god overensstemmelse imellem kommunernes indbyggertal og det antal ungdomsarbejdsløse, de har, vil nogle kommuner have rimeligt med penge til at løse opgaverne, andre ikke, og det er klart noget, der vil skabe vanskeligheder. Om det kan løses ved den justering af loven, som foreslås i lovforslagets nr. 3, hvorefter de penge, der ikke anvendes, skal gå tilbage til statskassen til videre brug, er noget, vi vil se nærmere på under det kommende udvalgsarbejde.

Vi kan altså love ministeren en positiv udvalgsbehandling, men selvfølgelig som alt andet ikke uden kritiske undersøgelser.

Tyroll (VS):

Jeg tror, at jeg i samtlige de år, jeg har været her inde i folketinget, har hørt hr. Lawaetz komme med sine beklagelser over, at han ikke har kunnet få de arbejdsdrengene eller arbejdspiger tilstrækkelig billigt, som han tidligere har kunnet få, fordi der ikke længe var en så lang periode mellem de unges skolegang og deres indtræden på arbejdsmarkedet som 18-årige. De beklagelser er jeg selvfølgelig efterhånden ved at være træt af at høre på, men det er helt klart, at det er disse profitinteresser, de borgerlige partier og hr. Lawaetz kommer med igen og igen. For hvad er det store paradoksproblem i forbindelse med den arbejdsløshedsudvikling, vi har? Det er, at der går op imod 200.000 arbejdsløse, som bliver betalt for at gå passive i forhold til den produktion, som de ellers kunne udføre. Der kunne mageligt produceres til en værdi af 30-40 mia kr., hvis disse unge var i arbejde. Hvad er årsagen til, at de ikke er i arbejde? Det er simpelt hen, at ka-

pitalisterne nægter at lade deres produktionsmidler bruge, for de kræver 1-2 mia kr. mere i profit for at lade de 30-40 mia kr. producere. Det er situationen i en nøddeskal. Det er de paradokser, der eksisterer i det kapitalistiske samfund, der skal brydes med, så der ikke er nogen, der besidder disse produktionsmidler, som kunne være i anvendelse. Så kunne vi få den arbejdskraftsreserve, der er, i anvendelse, bl. a. med at producere en masse af de goder, som der samtidig er behov for på en masse områder: daginstitutioner, skoler osv.

Et andet paradoks er, at regeringen nu kommer med et forslag om, hvordan man skal prøve på at bøde på den manglende beskæftigelse for de unge – og det er et væsentligt problem – men samtidig med at man siger, at der nu skal stilles nogle midler til rådighed, er man i færd med at foretage nedskæringer på det kommunale område. Man skærer rask væk aktiviteter bort, man har foretaget finanspolitiske stramninger og skabt arbejdsløshed, sådan at den udvikling, der har været, rent faktisk viser, at de beskæftigelsesprogrammer, som regeringen og socialdemokratiet har lagt frem, ikke har kunnet holde trit med den arbejdsløshedsudvikling, der har været. Det er selvfølgelig meget rart at kunne tilsøre den arbejdsløshedsskabende politik, man ellers gennemfører, ved at sige: ja men vi har lavet dette på ungdomsarbejdsløshedsområdet ved at lade kommunerne give nogle beløb til beskæftigelse af unge rundt omkring i landet.

Vi har tidligere afvist det forslag, der her foreligger. Det gjorde vi sidst, fordi vi ikke kunne få gennemført, at man fjernede den tilskudsordning til de private arbejdsgivere, som er forbundet med dette her. Den 1-2 mia kr., som jeg forsøgte at skematiskere før, som kapitalisterne forlanger at få betalt for at få de unge i arbejde, vil man altså have at det offentlige nu skal betale. Lønarbejderne skal til at betale dem til de private arbejdsgivere over deres skatter osv., for at der kan komme beskæftigelse.

Vi har påvist, at der var muligheder for at tage fat på disse problemer, at der var mulighed for bl. a. at pålægge arbejdsgiverne at oprette lærepladser, at der var mulighed for at sikre praktikpladser til EFG-lærlinge ved at pålægge forskellige arbejdspladser, alt ef-

[Tyroll]

ter hvor mange ansatte de har, hvor store de er osv., at oprette praktikpladser.

Der var altså mulighed for at gribe helt anderledes ind på disse områder gennem pålæg over for kapitalisterne, men hvad gør man? Man hænger nogle penge i en snor efter de unge arbejdsløse og sender dem ud i håb om, at arbejdsgiverne allernådigst vil tage imod dem, når nu de får en lille bestikelse for at gennemføre en beskæftigelse af de unge.

Det er en ordning af forholdene, som vi ikke er tilhængere af, og det er vi endnu mindre, når det viser sig, at det oven i købet skal være ekstraordinære beskæftigelsesmæssige foranstaltninger, at det altså ikke må være noget, der ligger inden for de områder, som kapitalister skal tjene på, som de skal profitere på, at det ikke må støde kapitalisternes interesser. Det må ikke være noget, som vi i øvrigt har interesse i at få produceret, det skal være ekstraordinære foranstaltninger i kommunerne, altså ud over de behov, der ellers er markeret, og hvor man altså ikke engang har opfyldt behovene for daginstitutioner i daginstitutionerbygget og i de sociale og sundhedsmæssige udbygningsplaner. Det må man altså ikke komme ind på, og derfor har vi ikke kunnet medvirke til denne ordning.

Så ser vi selvfølgelig med glæde, at man begynder at bryde med nogle af de principper, der har været, f. eks. den såkaldte ungdomsgarantiordning, som hr. Lawaetz er så bange for, fordi han synes, det er så elendigt, at der er en smule sikkerhed for mennesker her i samfundet, at der er sikkerhed for beskæftigelse – de skal helst være så usikre som muligt, så de kan udbyttes. Den vender hr. Lawaetz sig selvfølgelig imod, men her er der åbnet lidt for kompetencegivende uddannelser, og det er noget, vi meget gerne ser. Men vi vil altså gerne have, at man i højere grad griber ind over for kapitalisterne, griber ind over for profitterne og simpelt hen påbyder at oprette de lærlingepladser, de arbejdspladser, der er nødvendige.

Steffensen (KrF):

Kristeligt folkeparti giver tilslutning til videreførelse af loven af 1977. Det er rigtigt, at der kan påvises mange positive elementer i denne lovs kølvand, og det synes vi er ud-

mærket. Det er også rigtigt, at det drejer sig om at få motiveret de unge til en positiv indsats.

Men vi er noget – for ikke at sige meget – betænkelige ved den ungdomsgarantiordning, der foreslås. Det er ganske vist i to amter, men man kan nok regne med, at det er noget, der på en eller anden måde vil blive videreført. Når vi er det, er det, fordi vi har nogen skepsis over for, hvad der ligger i dette, at man vil have et aktivt, opsøgende arbejde, og hvor meget der skal til af bureaukrati for at få det i gang, hvordan man har tænkt sig at det skal være. Det er et af de spørgsmål, som trænger til en nærmere behandling i udvalget.

Hvad er det for maksimale lønninger, der kan udbetales til disse unge? Hr. Tyroll var inde på, at det var urimeligt, at de ikke skulle have den indtjening, der nu er gældende på området, og det er muligt, at det er rigtigt, men vi er jo alle sammen af den opfattelse, at det, det drejer sig om, er at få så mange som muligt af disse unge ind i et aktivt arbejde. Derfor er det et spørgsmål, om vi ikke gør dem en bjørnetjeneste ved uden videre at give dem den samme betaling, som der er på området.

Kristeligt folkeparti vil se med sympati på det foreliggende forslag under forudsætning af, at de unge, der får dette tilbud om en ungdomsgarantiordning, også fortaber retten til understøttelse, hvis de nægter at tage imod tilbudet. Ellers tror vi ikke rigtig, der er nogen effektivitet i det.

Der er altså mange ting, der skal opklares i udvalget, og vi vil gå ind i dette udvalgsarbejde med en positiv indstilling.

Flygaard (DR):

Retsforbundet ser velvilligt på det foreliggende lovforslag, men vil gerne gøre nogle bemærkninger af både principiel og konkret karakter.

For det første vil jeg gerne spørge, om bemærkningerne til lovforslaget skal forstås således, at en udvidelse af garantiordningen til andre amter forudsætter forelæggelse for finansudvalget i form af et aktstykke.

Endvidere vil jeg gerne om den landsdækkende ungdomsgarantiordning pege på det ønskelige i, at erhvervsskolerne får de nødvendige bevillinger, således at unge af man-

[Flygaard]

gel på samme ikke søger over i en landsdækkende ungdomsgarantiordning med det sigte, at alle ledige unge over 25 år garanteres et tilbud om uddannelse eller beskæftigelse.

Jeg vil gerne i den forbindelse minde om, at retsforbundet under behandlingen af finanslovsforslaget for 1980 stillede ændringsforslag om øgede bevillinger til den erhvervsfaglige grunduddannelse under de tekniske skoler, under handelsskolerne, men der var beskeden tilslutning til dette ændringsforslag, idet kun socialistisk folkeparti, venstresocialisterne og retsforbundet kunne tilslutte sig forslaget, men det mener jeg klart må med ind i de videre overvejelser om denne lovgivning.

Ungdomsgarantiordningen bør derfor efter vores opfattelse være en sekundær løsning, i den forstand at den kun anvendes, hvor det direkte erhvervsuddannelsessystem, herunder også videreuddannelse og efteruddannelse, ikke slår til, af den ene grund at det allerede er udnyttet og der ikke ligger flere muligheder, eller måske også af den anden grund, at der ikke er den nødvendige formåen.

Når dette er sagt, skal det også tilføjes, at der tilbage bliver et stort problem i forbindelse med ungdomsarbejdsløsheden, og det er spørgsmålet om restgruppen og spørgsmålet om de unge kvinder. Det er muligt, der også er et problem med hensyn til aflønningsgrundlaget, og vi vil da gerne være med til at se på en eventuel problematik i forbindelse med garantilønnen.

Jeg vil gerne om ungdomsgarantiordningen i øvrigt sige, at jeg har forstået den således, at den primært sigter mod private jobtilbud, og at det kun i det tilfælde, dette ikke kan lade sig gøre, er amtskommunens opgave at tilvejebringe jobtilbud.

Det er heller ikke givet, at en ungdomsgarantiordning kan give et efterfølgende beskæftigelsesgrundlag. Det kan man beklage, men man kan også spørge, hvad alternativet er, hvis man ingenting foretager sig. Det er jo arbejdsløshed, og i den forbindelse synes jeg lige så godt, vi alle kan erkende, at vi på den ene side alle gerne vil være med til at løse dette problem, men at der indtil dato ikke er nogen, der har lavet en patentløsning, som med ét slag eller blot over en kortere årrække var i stand til at løse problemet helt og fuldt.

Til slut vil jeg gerne gøre et par bemærkninger om det, man kalder meningsfyldt og kreativt arbejde. Jeg mener, at den megen tale, der er om meningsfyldt og kreativt arbejde, i nogle tilfælde kan holde folk væk fra forskellige former for arbejde, som de måske egentlig ikke burde blive væk fra. Jeg kan huske, at jeg engang for mange år siden, da jeg var ansat i statens ligningsdirektorat, sad og skrev en række skattekendelser. Det troede kontordamerne var meningsfyldt arbejde, men så sagde jeg: ja, det kan man godt sige, men nu har jeg 30 ens sager; den første kan måske være meningsfyldt, men de 29 skal jo trods alt også laves, for at samfundet kan fungere på dette område. Det var måske også værd at tage med ind i overvejelserne om at løse ungdomsarbejdsløsheden.

Ninna Pedersen (FP):

Hr. Erenbjerg talte om, at alle skeptikerne var blevet gjort til skamme med den rapport, der fremkom fra 1978 om forsøgene. Jeg er af den modsatte opfattelse og vil sige: nej, alle skeptikerne fik ret. Det vil jeg gerne belyse med nogle eksempler, som jeg har praktisk erfaring for, idet jeg henholder mig til bemærkningerne i lovforslaget, hvor der står: »Kan et privat jobtilbud ikke fremskaffes...« osv.

I den forbindelse vil jeg gerne spørge, hvilken indsats kommunerne egentlig gør for at sørge for at skaffe private jobtilbud. Efter min erfaring er det lidet eller slet intet. Det er nemlig lettere at sætte produktioner i gang med rent kommunal indsats og støtte. Jeg oplever, at de unge, der vil, er tilsluttet en eller anden kommunal opfindelse med projektarbejder el. lign. Der tales i den skriftlige fremsættelse om, at regeringen ifølge rapporten fra 1978 »finder det berettiget at konkludere, at lovens virkninger har været positive.«

Er det en positiv virkning over for ungdommen, at man f. eks. opretter et tekstilværksted, hvor de unge kan lave bl.a. plantefarvning, som i stedet kunne laves på en aftenskole? Det er i hvert fald ikke positivt, såfremt der tænkes på beskæftigelsesmuligheder, som de unge senere skal kunne leve af eller bruge til andet end fritidsforfølelse. Er det en positiv virkning, når man sætter de unge til f. eks. at lave skurvogne og derved

[Ninna Pedersen]

via kommunal støtte konkurrerer med det private arbejdsmarked? Er det positivt, når man lader unge være praktikanter i en børneinstitution og senere lader dem deltage i specialarbejderkurser eller eventuelt et skoleophold med det ene sigte, at de efter det opsparede antal uger går fra bistandshjælp til den højere understøttelse, idet man tilskynder de unge til at tilmelde sig en fagforening fra den dag, de starter i den første praktikplads, selv om der ikke er tale om noget ansættelsesforhold? Nej, man giver dem nemlig løn via ungdomsarbejdsløshedsudvalgets beskæftigelseskonto.

Dette og meget mere, der iværksættes via denne lovgivning, er direkte demoraliserende og ødelæggende for ungdommen og vort samfund, og jeg kan ikke lade være med at sige til hr. Tyroll, at jeg vil meget gerne en gang se forskellen mellem en kapitalist og en ikke-kapitalist. For mig at se, er hr. Tyroll kapitalist.

Ingerlise Koefoed (SF):

Jeg vil godt starte med at sige, at det er et dårligt og demoraliserende samfund, der behandler sine unge sådan, at der skal være så mange ungdomsarbejdsløse, at staten er nødt til at lave en lovgivning for at hjælpe dem. Vi skulle skamme os over, at vi har fået det sådan i dette velstandssamfund. Men når det er sagt, vil jeg også sige, at det må være vores opgave at gøre disse ting så godt som muligt for de unge.

Der er nogle store problemer ved den ordning, vi har nu. Et af de meget store problemer er, at de unge hele tiden skal behandles som overskydende arbejdskraft. Det er de nødt til af hensyn til de øvrige arbejdsløse, men det er demoraliserende, det er at kassere mennesker at lade dem gå som overskydende arbejdskraft.

En anden ting, der er sørgeligt i dette, er den fantasiløshed, som de fleste kommuner udviser, når de skal ansætte de unge. De kan blive ansat i socialforvaltningen som overskydende arbejdskraft på plejehjem og i daginstitutioner. De kan få lov til at gå og luge på kirkegårdene, de kan få lov til at klippe hæk for de gamle – det sidste synes jeg måske er noget af det mere positive. Der er rundt omkring i nogle kommuner gjort forsøg på at gøre tingene bedre. Kommunernes

Landsforenings blad har bragt nogle eksempler, men jeg vil gerne spørge, om man ikke kunne tænke sig at opfordre statens informationskontor til at udsende en pjece til kommunerne, hvori de gør opmærksom på, at der er muligheder ved bl. a. at samarbejde med ungdomsskolen og med de unge selv for at finde nogle arbejdsområder, der er lidt mere spændende, lidt mere inspirerende og lidt mere lærerige end de arbejdsområder, man hidtil i det store hele har anvist de unge mennesker.

Fru Birthe Nielsen var inde på et tredje, meget stort problem, nemlig at der er flest unge kvinder, der er arbejdsløse, og vi vil gerne under udvalgsbehandlingen af dette forslag have taget spørgsmålet op om muligheden for en kønskvotering i disse beskæftigelsesarbejder, i hvert fald de beskæftigelsesarbejder, som udføres i offentlig regie. Det vil sige, at vi vil foreslå, at man fordeler de beskæftigelsespenge, som kommunerne og staten stiller til rådighed, i forhold til antallet af arbejdsløse unge mænd og unge kvinder.

Jeg vil godt lige sige til sidst vedrørende spørgsmålet om de private og deres vilje til at ansætte ungdomsarbejdsløse og langtidsløse, at i modsætning til fru Ninna Pedersen kan jeg berette, at da loven om de langtidsløse i sin tid kom og garanterede private arbejdsgivere støtte til at ansætte langtidsløse, var det ikke ualmindeligt, at de private arbejdsgivere sagde: tak, vi vil hellere betale 20 kr. i timen for at være fri, end vi vil have 20 kr. i timen for at ansætte langtidsløse.

(Kort bemærkning).

Erenbjerg (S):

Jeg bliver nødt til at sige til fru Ninna Pedersen, at der fra kommunernes side er ydet en enormt stor indsats for at informere erhvervslivet om de støttemuligheder, der findes, når man vil ansætte unge arbejdsløse.

De unge, der bliver ansat i kommuner og amter, er den gruppe, der er tilbage, som man ikke har kunnet få placeret i det private erhvervsliv. Men det, der er mest bekymrende, når man hører både fru Ninna Pedersen og hr. Lawaetz, er i og for sig den, må jeg have lov til at sige ungdomsfjendtlige indstilling, der ligger i hele deres stillingtagen til problematikken omkring ungdomsarbejdsløsheden. Det er, som om man ikke vil erkende,

[Erenbjerg]

at det er et problem, der har nogle langt, langt videre gående aspekter end blot det økonomiske. Det er nogle dybt menneskelige tragedier, der ofte ligger skjult bag ungdomsarbejdsløsheden.

Lawaetz (FP):

Til hr. Erenbjerg vil jeg sige, at jeg var yderst elskværdigt indstillet i første runde, men udtryk som, at vi skulle være fjendtlige over for de unge, kan jeg ikke acceptere. Vi er akkurat lige så interesserede som andre, mindst, i at få dem sat i arbejde. Det, vi er uenige om, er hvordan. Og så bliver jeg nødt til at gentage, at jeg tror, at den egentlige årsag er, at disse unge mennesker, der kun har et eller to års erfaring ude i livet, ikke kan fortjene de 45 kr., som man skal give dem i dag. Jeg tror da i og for sig, at hr. Erenbjerg og jeg er mere enige, end man tror, men hr. Erenbjerg skal naturligvis som god socialdemokrat forfægte, at voksenlønnen forfalder, den dag man bliver 18 år. Hvis man nogen sinde kunne få taget hul på det, tror jeg, vi nåede et langt stykke længere.

Til hr. Tyroll, hvis yndlingsemne er profit, vil jeg sige, at hvis det virkelig var sådan, at vi troede, vi fik en ekstra profit ved at antage disse 18-årige, som ingenting kan, skulle vi nok antage dem, men de kommer ikke netop ind i erhvervslivet, fordi der ikke er nogen profit ved at antage en, som hverken kan det ene eller det andet, og som koster 45 kr. i timen. Jeg ved godt, at udtrykket »profit« hører med til hr. Tyrolls sprogbrug, men det hedder i virkeligheden overskud på almindeligt dansk, og et overskud er nu engang afhængigt af indtægter og udgifter, og udgifterne er simpelt hen for store ved at tage disse unge mennesker ind. Der er hele grunden til miseren, men det er det, som hverken hr. Tyroll eller hr. Erenbjerg har lyst til at tale om. Når vi kommer til at tale om det en dag, skal vi nok være med til at ordne sagerne.

Formanden:

To korte bemærkninger, og så går vi tilbage til talerlisten. Fru Ninna Pedersen og så hr. Tyroll.

(Kort bemærkning).

Ninna Pedersen (FP):

Hr. Erenbjerg sagde noget om, at det var pålagt kommunerne at informere erhvervslivet. Ja, det er der da ingen tvivl om, men hvad gør kommunerne? De springer over, hvor gærdet er lavest, og de gør efter min erfaring stort set ikke noget for at informere erhvervslivet. Det er meget, meget lettere at sætte et eller andet tåbeligt projektarbejde i gang.

Jeg mener også, hr. Erenbjerg har en mere end livlig fantasi, når han beskylder fremskridtspartiet for at være ungdomsfjensk. Det, vi argumenterer for, er netop, at vi skal have en god ungdom, og derfor skal den ikke ud i meningsløse projektarbejder, fordi en afstumpethed hos socialdemokratiet ikke har kunnet finde på andet de sidste mange år. Det er nemlig dybt tragisk, at vi har så mange ungdomsarbejdsløse, men det kan vi takke en uduelig regerings politik for.

(Kort bemærkning).

Tyroll (VS):

For det første fremgår det jo tydeligt, at det, som fremskridtspartiet vil bruge ungdommen til, er et forsøg på at profitere så meget som muligt på den, få den så lavt ned i løn som muligt.

For det andet: jeg omtalte før, at for at få lov til at producere 30–40 mia kr.s værdi, er der tale om, at man skal erlægge 1–2 mia kr. i profit, hvis man skulle acceptere profitmotivet i samfundet i dag. Det mener jeg ikke man skal. Jeg synes, man skal forkaste omkostningen på de 1–2 mia kr. og så sætte den produktion i gang, som arbejderklassen har behov for; man skal ikke tage dette hensyn til profitinteresserne, men det kræver selvfølgelig et andet samfund, og det er vi også indstillet på. Men man kunne jo begynde med nogle påbud over for arbejdsgiverne om at sikre de lærepladser osv., som der kunne være tale om her for at sikre ungdommens beskæftigelse, når de nu er så vilde efter at opretholde det kapitalistiske samfund og ikke vil sørge for, at der er fuld beskæftigelse. Men fremskridtspartiet vil altså ikke denne sikkerhed for ungdommen, så det er svært at se, at det skulle være venligt indstillet over for ungdommen.

Svend Erik Hovmand (V):

[Svend Erik Hovmand]

Jeg skal ikke gå ind i den generelle diskussion, som venstres ordfører, hr. Brøndsted, har forfægtet på mit partis vegne. Jeg har kun bedt om ordet for at få lejlighed til at stille et mere specielt spørgsmål omkring denne problematik til ministeren, inden han nu går på talerstolen. Det knytter sig til den ungdomsgarantiordning, som omtales i lovforslaget, og som nu ventes igangsat som et forsøg i to amter.

Punkt 1. Jeg vil gerne spørge ministeren, om han er i stand til at fortælle tinget, hvornår denne ordning rent faktisk træder i kraft i disse to amter.

Punkt 2. Jeg vil gerne spørge ministeren, om han er i stand til at fortælle folketinget, på hvilken finansiel baggrund disse to ordninger træder i kraft. Jeg ved meget vel, at folketingets finansudvalg har bevilget 25 mill. kr. til denne forsøgsordning, men jeg tror også, det er ministeren bekendt, at udgifterne til disse forsøgsordninger er langt større i de to amter, end disse 25 mill. kr. og kommunernes andel sandsynliggør. Hvor skal resten af pengene komme fra?

Og så kommer vi til det næste spørgsmål, som jeg synes er fundamentalt vigtigt også i denne debat: hvordan sikrer man, at unge i disse to amter i 1980 og i 1981 får det, som socialdemokratiet ved mange lejligheder understreger som et væsentligt fundament i socialdemokratiets uddannelsespolitik, et ligeværdigt tilbud? Hvordan sikrer man, at unge mennesker i disse amter får samme mulighed for 10 kr.s tilskuddet som unge mennesker i andre amter? Hvad gør regeringen for at sikre, at der gennem disse garantiordninger ikke sker en skævvridning af uddannelsesstrukturen til fordel for EFG og til ulempe for mesterlæren? Hvad gør man for at sikre, at de unge mennesker i disse amter, hvor man gennemfører disse forsøgsordninger, får samme mulighed for at gå i gang med eller fortsætte en mesterlæreuddannelse, som man har i andre dele af landet?

Jeg synes, det er væsentligt også for lovforslagets videre behandling at få ministerens og regeringens afklaring af disse spørgsmål.

Indenrigsministeren (Henning Rasmussen):

Jeg vil gerne starte med at sige til hr. Svend Erik Hovmand, at væsentlige dele af de spørgsmål, der blev stillet til mig, rettere

bør stilles til undervisningsministeren. Det er rigtigt, at det er indenrigsministeren, der på vegne af de tre ministre har fremsendt aktstykket til finansudvalget, men det er også rigtigt, at gennemførelsen af de to lovforslag i de to amtskommuner for så vidt angår ministeransvaret hviler på mine kolleger arbejdsministeren og undervisningsministeren, og jeg mener ikke, det kan være helt rimeligt, at jeg skal svare på deres vegne i anledning af et lovforslag, der nok nævner ungdomsgarantiordningen, men som ikke drejer sig om den.

Fru Ingerlise Koefoed nævnte, at måske burde man gennemføre en form for kønskvoterung. Ja, det kan man da godt overveje i udvalget. Jeg kunne godt forestille mig, at det kunne give ganske betydelige praktiske vanskeligheder, hvis man gjorde det til en forudsætning for beskæftigelsesarbejder eller andre former for indsats, at det skulle gå efter en kønskvoteringsmetode af en eller anden art. Det kunne meget vel betyde, at man i et og andet tilfælde ikke var i stand til at gennemføre i øvrigt fornuftige projekter, fordi man løb ind i kønskvoteringsproblemer. Men jeg skal gerne være med til at diskutere det i udvalget. Jeg er nemlig meget enig med fru Ingerlise Koefoed og fru Birthe Nielsen, som var inde på, at hovedproblemet er et kvindeproblem. Det er kvindernes beskæftigelsesproblemer, også i de unge årgange, som er langt de største.

Hr. Lawaetz fremsatte det postulat, at forsøgsordningerne i virkeligheden ville komme til at koste 1½ mia kr. pr. forsøgsamt. Man kan godt sige den slags ting, men man skylder nok at dokumentere, hvor man henter sine tal fra, når man siger så drastiske ting som dem, der her blev sagt.

Hr. Tyroll sagde i sit første indlæg, at vi har op imod 200.000 arbejdsløse. Vi har et meget højt tal af arbejdsløse, men vi har ikke 200.000. Ved sidste tælling forleden dag var tallet 153.000, og det var i øvrigt et fald i forhold til den foregående uge på 3.500. Jeg skal ikke bagatellisere problemet med den bemærkning, men man skal nok heller ikke gøre det 50.000 større. Det er stort nok endda.

Hr. Tyroll gjorde også den bemærkning, at det er forkert, at det skal være ekstraordinære foranstaltninger, der skal iværksættes. Det får den virkning, at de beskæftigede føler sig

[Indenrigsministeren]

lidt udenfor og lidt andenklasser – sådan forstod jeg hr. Tyrols bemærkninger. Det må nu nok være rimeligt, at det er ekstraordinære foranstaltninger, for det kan ikke være særlig hensigtsmæssigt at sætte unge i gang med arbejde, som andre ellers ville have udført; så skaber man jo bare arbejdsløshed et andet sted.

Fru Ninna Pedersen var unægtelig noget negativ i sin holdning over for hele problematikken, og jeg kan ikke fortænke hr. Erenbjerg i, at han har den opfattelse, at fremskridtspartiet ikke forstår, hvad det drejer sig om, og ikke har til hensigt at være med til de foranstaltninger, som er nødvendige. Når fru Ninna Pedersen f. eks. siger: hvilken indsats gør man fra kommunernes side for at skaffe beskæftigelse i erhvervslivet? begynder jeg egentlig at tvivle på fru Ninna Pedersens kendskab til de faktiske forhold, for det fremgår med al mulig tydelighed, at den, der har ansvaret for, at de unge kommer i beskæftigelse i erhvervslivet, er arbejdsformidlingen og ikke kommunen, så hvis de kommuner, fru Ninna Pedersen har kendskab til, ikke har stået i forreste række for at gøre den akkvisitionsindsats, er det, fordi det ikke er deres opgave, men klart og tydeligt arbejdsformidlingen.

Jeg synes også, det er en grov påstand, når fru Ninna Pedersen siger, at det eneste sigte med at lave beskæftigelsesforanstaltninger og uddannelsesordninger af forskellig art i kommunerne er, at derved bliver de unge berettiget til at få understøttelse. Når det er grundholdningen, er det meget svært at tale sammen på tværs af partierne.

Jeg vil også gerne sige om de bemærkninger, der faldt fra hr. Brøndsted og fra fru Karen Højte Jensen om de problemer, ordningerne giver for erhvervslivet, at jeg er helt klar over, at det ligger sådan i en række tilfælde, at i forhold til den løn, man kan og vil byde på det private arbejdsmarked, er vederlaget eller lønnen for visse dele af beskæftigelsesforanstaltningerne i overkanten. Så er spørgsmålet, om det, der tilbydes i beskæftigelsesforanstaltningerne, er i overkanten, eller om det, man er i stand til at byde i det private erhvervsliv, er i underkanten. Det er jo ikke sikkert, at det er aflønningen ved beskæftigelsesprojektet, der er urimelig høj. Det er muligt, at erhvervslivets evne til at betale for indsatsen er i underkanten. Det

være sagt uden malice og uden nogen form for spydighed, men det kan jo godt være, det er forklaringen.

Jeg ved godt, at mange af de unge, der deltager i en eller anden form for beskæftigelsesforanstaltninger, ikke får mulighed for at få beskæftigelse bagefter. Jeg ved udmærket godt, at en del af dem – også for mange – efter en tids forløb vender tilbage til arbejdsløshedsdagpenge eller til en anden form for støtteordning eller beskæftigelsesforanstaltning inden for kommunen. Men det er ikke nogen dokumentation af, at beskæftigelsesforanstaltninger og de andre indsatser er nytteløse, og at de stort set kun skaber problemer, som flere ordførere og også enkelte, der har haft ordet uden for ordførrækken, har været inde på.

Jeg kan ikke forstå, hvorfor man interesserer sig i så høj grad for den negative side af sagen, for de problemer, som påviseligt har været der for en lang række kommuner med at præstere gedigne og gode projekter og sikre, at der blev beskæftigelse, når projektet, beskæftigelsesmuligheden, ved kommunen var overstået. Jeg kan simpelt hen ikke forstå, hvorfor man ikke i betydelig højere grad har hæftet sig ved de klart positive sider af den indsats, der er gjort fra kommunerne.

Når man tænker på, at denne lov oprindeligt blev vedtaget for et par år eller tre siden – den trådte i kraft den 1. januar 1978, meget hurtigt efter, at den var vedtaget – og at det var en opgave, som kommunerne stod ganske fremmed over for – hele deres system, hele deres apparat, alle deres muligheder var ikke til stede i det omfang, de skulle have været, af gode og indlysende grunde – er det egentlig formidabelt, at de har været i stand til at yde de præstationer, som de har, med hensyn til at finde gode projekter og gode uddannelsesmuligheder frem og få skabt mod og lyst hos en masse unge mennesker. Jeg synes hellere, man skulle interessere sig for det og sige tak for den indsats, der er gjort, i stedet for at beskæftige sig så væsentligt med visse i ordførernes øjne og øren negative sider af virksomheden.

Det er i virkeligheden en formidabel indsats, der er gjort, og det taget i betragtning havde jeg håbet på og regnet med flere mere positive indlæg, end der var tale om her fra talerstolen.

[Indenrigsministeren]

Så vil jeg gerne sige til sidst, at det er helt indlysende, at den logiske fremgangsmåde, den rigtige fremgangsmåde, når det drejer sig om at få beskæftigelsen sat i vejret for de unge arbejdsløse og få givet dem gedigne muligheder for en bedre tilværelse, er at starte med at fjerne de flaskehalse, som enhver af os ved findes i uddannelsessystemet. Det gælder dernæst om i videst mulig udstrækning at sætte dem i arbejde i erhvervslivet og endelig at give de beskæftigelsestilbud, som kommuner og amtskommuner er forpligtet til at give, hvis der ikke foreligger andre muligheder. Det er også grundtanken i ungdomsgarantiordningen, at det skal være fremgangsmåden. Det står at læse i bemærkningerne til dette lovforslag, og derfor synes jeg stadig væk, at man hellere skulle interessere sig for de positive sider af lovforslaget og af det arbejde, der hidtil er gjort, end hæfte sig ved de negative sider af de problemer, der har været i forbindelse med det. Jeg synes, at de mennesker, der har gjort det kæmpearbejde, der er gjort, og som har løst så vanskelige opgave under så vanskelige økonomiske og beskæftigelsesmæssige forhold, havde fortjent en anden behandling end den, de har fået i dag fra flere ordføreres side.

Birthe Nielsen (SF):

Jeg har lyst til at svare indenrigsministeren på netop spørgsmålet om ungdomsarbejdsløsheden for kvinderne.

Indenrigsministeren tvivler meget på, at man kan lave kønskvotering, så kvinder får en vis procentdel af uddannelsen og også arbejdet bagefter. En af de ting, der kan modvirke den ligelige fordeling mellem kønnene, er efter min opfattelse netop, at man har både den private mesterlære og EFG-uddannelsen. Det viser sig jo, at fordi mange af de unge mænd kommer i mesterlære, får kvinderne, som går på basisåret, ikke mulighed for at få praktikpladser, og det er jo det, der forhindrer pigerne i at fortsætte uddannelsen inden for EFG. Det skaber altså en forvriddning med hensyn til uddannelse mellem de to køn. Jeg har absolut den modsatte opfattelse af hr. Svend Erik Hovmand, som netop fremhævede mesterlæren. Jeg mener, at den private mesterlære er en forhindring bl. a. for en rimelig fordeling kønnene imellem.

Så er der en anden ting, jeg godt kunne tænke mig at spørge indenrigsministeren om. Det drejer sig om de mere traditionelle kvindeområder, som hører ind under indenrigsministerens område og angår sundhedsuddannelserne. Vi ved, at vi i dag mangler personale inden for sundhedssektoren – det drejer sig om sygeplejersker, ergoterapeuter, fysioterapeuter og sygehjælpere – og derfor er mit spørgsmål til indenrigsministeren, om man har tænkt sig at udvide uddannelseskapaciteten inden for disse områder. Der er også et meget stort behov inden for hjemme-sygeplejen. Her tænker jeg især på, at man meget gerne vil bevare de ældre i deres hjem så længe som muligt, og derfor vil der også være behov for, at uddannelseskapaciteten bliver udvidet på disse områder. Det samme gælder sygehjælpere; også her er der lange ventelister. Der er mange kvinder, der gerne vil inden for disse områder, men det er ikke til at komme ind, de må vente i flere år. Det er efterhånden også meget svært at blive optaget på sygeplejeskolen; man skal have studentereksamen, HF osv. osv., og man skal have en ret høj alder for at komme ind. Derfor bliver mit spørgsmål til indenrigsministeren: vil man rette op på de skæve forhold, som jeg her har omtalt?

Tyroll (VS):

Jeg vil først sige til ministeren, at det i forbindelse med disse ekstraordinære beskæftigelsesforanstaltninger for unge selvfølgelig er rigtigt, at man må bestræbe sig på, at der ikke bliver nogen, der støder andre ud af arbejdsmarkedet. Der burde nok have været nogle bedre kontrolmuligheder fra fagforeningernes side i forbindelse med dette, så de i højere grad kunne føre en effektiv kontrol med, at det ikke var tilfældet.

Men der ligger også det andet i det, at der er grænser for, hvilke kompetencegivende uddannelser man har villet åbne op for, ligesom man stadig væk tager det hensyn til det private erhvervsliv, at man skal søge at undgå at komme ind i nogle produktioner, som på nogen måde kan genere det private erhvervsliv, gå ind på områder, hvor de skal hente deres profit ved hjælp af den produktion, de i givet fald skulle sætte i værk dér. Vi er modstandere af, at man arbejder med disse begrænsninger i forbindelse med beskæfti-

[Tyroll]

gelsesprojekterne, og vi mener, at det i højere grad er påbuddene, der skal gennemføres.

Endelig til sidst mener jeg, at arbejdsløshedstallene kan man sløre på mange måder, og vi mener da, at når man siger, at vi har 150.000-155.000 arbejdsløse, har man glemt at regne efterlønsmodtagerne med, og de udgør noget i retning af 48.000, som jo nok gerne ville have haft arbejde i et eller andet omfang, hvis ikke de havde været så nedbrudte eller decideret var blevet udstødt af arbejdsmarkedet, som det er tilfældet for nogle, som ikke fik valget mellem at gå på efterløn eller ej.

Brøndsted (V):

Jeg synes egentlig, det var nogle meget interessante betragtninger, ministeren kom med, og jeg kommer ikke op her, fordi jeg føler, at ministeren egentlig talte til mig som værende meget negativ over for bl.a. kommunernes indsats, fordi jeg synes, det var helt klart, at ministeren indser, at der vitterlig er, som jeg også nævnte i min ordførertale, nogle bivirkninger i forbindelse med det beskæftigelsesarbejde, kommunerne har igangsat. Jeg mener, det er meget væsentligt, at vi trods alt betragter erhvervslivets arbejdspladser som de naturlige lærepladser, og det må være ganske naturligt, at vi sikrer, at der ikke er nogen divergenser, bl.a. i relation til aflønningsformerne, der gør, at man ikke køber arbejdskraften væk fra det, der er lærestedet, uddannelsesstedet, for fremtidig beskæftigelse.

Vi er da fra venstres side meget indstillet på den positive holdning, som jeg synes ministeren lagde for dagen til disse problemer, og på at se, om nogle af de nævnte bivirkninger kan afløses, uden at man skal stille krav til erhvervslivet, som erhvervslivet under dets vilkår i dag ikke kan leve op til - måske også til fordel for de unge.

Indenrigsministeren (Henning Rasmussen):

Nu er det jo ikke mit gebet at tale løn og arbejdsvilkår under normale omstændigheder. Jeg har sagt fra talerstolen, at der er negative sider, der er problemer i forbindelse med beskæftigelsesforanstaltninger og andre foranstaltninger, som foretages under disse regler i kommuner og amtskommuner, og det vil jeg gerne vedstå. Det var jo ikke sikkert,

at det så meget var den side af sagen, hr. Brøndsted interesserede sig for, nemlig aflønningsforholdene, som jeg så var de negative og problemfyldte sider af sagen.

Jeg vil gerne sige til fru Birthe Nielsen, at jeg var meget fristet til at tage sundhedsuddannelseskasketten på og sige et par ord om den problematik. Jeg vil gerne nøjes med at sige herfra, som jeg har sagt det ved andre lejligheder, at jeg synes personlig, det er helt uacceptabelt, at vi har behov for medarbejdere i sundhedstjenesten i videste forstand, og at der så ikke er kapacitet til at uddanne dem. Kan kapacitetsproblemerne ikke løses med de regler, der i dag gælder med hensyn til krav til uddannelserne, må de løses enten ved ændring af disse regler eller ved, at man laver andre uddannelser, der ligger meget tæt op ad dem, man har i øjeblikket. Vi kan ikke blive ved med at acceptere, at der er mangel på sygeplejersker, sygehjælper, plejehjemsassistenter og andre inden for social- og sundhedssektoren, samtidig med at der går unge kvinder arbejdsløse. Det er ganske uacceptabelt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til kommunaludvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Der var herefter ikke mere på dagsordenen.

Uden for dagsordenen foretoges:

Valg af 1 medlem til repræsentantskabet for Danmarks Nationalbank.

Formanden:

Økonomiministeren anmoder om, at der af folketinget må blive foretaget nyvalg af et medlem til at indtræde i repræsentantskabet for Danmarks Nationalbank for den reste-

[Formanden]

rende del af indeværende funktionsperiode indtil den 31. marts 1981 i stedet for medlem af folketinget Mette Madsen, der har ønsket at udtræde af repræsentantskabet.

Til nyt medlem af repræsentantskabet har vedkommende gruppe udpeget Christopher- sen, der herefter er valgt.

Meddelelser fra formanden:**Formanden:**

Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Medlem af folketinget *Erhard Jakobsen* har meddelt mig, at han som følge af deltagelse i møder i Europa-Parlamentet ikke vil kunne give møde i tinget i mindst 7 dage, hvorfor han anmoder om orlov, jfr. valglo-

vens § 84, stk. 3, 2. pkt., fra og med den 25. marts 1980 samt om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Miljø- og planlægningsudvalget har afgivet tillægsbetænkning over:

Forslag til lov om beskyttelse af havmiljøet. (Lovforslag nr. L 79).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 20. marts 1980, kl. 13.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 17.17
